

Чому не всіх закарпатців радує зима? (або що робити та як діяти щоб «перемогти» сніг)

Живильна та невинна вода яка, як відомо, знаходиться у трьох видах, однак, найбільше дошкуляє Закарпаттю у вигляді дощу та снігу, взимку. Саме повені та снігопади у краї, приносять чим далі більше незручностей населенню та збитків економіці. З другого боку, загальновідомо, що у бідній країні сніг та інші природні катаклізми - завжди лихо.

Останні повідомлення засобів масової інформації країни і краю про морози, сніг та хуртовини, а головне - «боротьбу» з ними, що мають місце цієї зими - стали нагадувати зведення із зони АТО. Тобто, країна, яка веде війну та стримує російсько-сепаратистську нечисть на сході України - виявилась не готовою перемогти... сніг!

Особливо, від природного катаклізму, потерпає Закарпаття, 3/4 площі якого - гори. Ні належної та в достатній кількості техніки, ні людей, ні посипкового матеріалу, як завжди - недостатньо. Зате, найбільше веселять щорічні, ще з часів СРСР - рапорти, про повну готовність (!): комунальників, дорожників та інших служб і їх чиновників, яких ще радянські владарі - «призначили воювати» зі стихією... взимку.

А що в реальності? Ну, хотіли як краще, а вийшло як завжди. Натомість, єдине на що здатна місцева влада та створені нею штаби (точно: війна!), як видається, так це: обмежити, зупинити, заборонити. Звідси й відповідь на питання: чому економіка країни взагалі та краю зокрема, «кульгає» - риторична.

Єдине, що радує у цьогорічній «боротьбі зі снігом» так це пропозиція Прем'єр-міністра України, який раптом, відкинувши доповіді підлеглих про «готовність» до зими - «вважає за необхідне виділити додаткові 500 млн. грн. на купівлю снігоприбиральної техніки для обслуговування автомобільних доріг у 2017 році». Більше того, ідея влади на 200% «збільшити ресурс на придбання нової техніки для зимового прибирання» до 250 млн. грн. уже передбачених, саме в розпал зими, тільки підтверджує: некомпетентність, неповоротність, недбалість та безвідповідальність українських чиновників. І це без врахування корупційної складової, при «освоєнні» любих закупок, без якої в Україні - ніяк.

Натомість, знаючи пострадянські звички та методи роботи державної машини, можна сміло ставити та вигравати парі: реального «покращення», з придбанням техніки та боротьби зі снігом, по крайній мірі до кінця березня - початку квітня (основний період танення снігу та льодоходів) - не буде. Бо, поки комунали та автодори визначаться: що й скільки придбавати, поки відбудуться тендери, поки здійснять поставки, в самий раз буде потрібна техніка для поливання вулиць від... літньої спеки. Та й придбана техніка не мусить стати у пригоді відразу наступної зими, виходячи з того, що у глобальному світі - потепління. Однак, це тема іншої розмови...

Так що ж робити і як все таки діяти щоб «перемогти» сніг, бодай у наступному сезоні?

Насамперед, особливо це актуально для Закарпаття, варто ще восени - щорічно формувати робочі групи до яких залучати: синоптиків, дорожників, комунальників, рятувальників (ДСНС) дорожньо-патрульну поліцію та інших фахівців, а також представників експлуатаційних, логістичних, експедиційних та інших фірм.

При створенні робочих груп, доцільно уникнути адміністративно-районного дроблення, замінивши їх на регіони, які об'єднують дороги, що ведуть на перевали та до прикордонних переходів з Євросоюзом: Ужоцький регіон (частково Ужгородський, а також - Перечинський та В.Березнянський райони), Верецький регіон (частково Мукачівський та Воловецький, а також - Свалявський райони), Торунський регіон (Іршавський, а також - частково Хустський та Міжгірський райони) Яблунецький регіон (Тячівський та Рахівський, а також - частково Хустський райони), Низинний регіон (Берегівський та Виноградівський, а також - частково Ужгородський та Мукачівський райони).

Логічно, що робочі групи можуть створюватись та діяти й у кожній муніципальній громаді, на рівні міста, села та селища. Однак, не варто виключати й залучення регіональних груп до вирішення проблем останніх, тобто: населених пунктів краю.

Саме ці групи мають визначити реальні можливості та потреби того чи іншого регіону. Завдання ж для таких, фактично, міжрайонних формувань - реальна підготовка до зими (а не «звітів про готовність»), а саме - виходячи з потреб регіону: наявність техніки та посипкового матеріалу, укомплектування штату працівників та їх підготовка і так далі й тому подібне.

Важливою складовою має бути, звичайно - техніка, наявність якої у відповідному місці та у потрібний час - чи не головна складова успіху вчасного та комплексного прибирання (очищення від) снігу. Як показує ситуація цьогорічної зими, снігоприбиральної техніки геть недостатньо, а та що є у наявності, морально та фізично застаріла. Це пов'язано не тільки з повним завершенням експлуатаційних можливостей ще радянської техніки, але й з безгрошів'ям та бідністю особливо місцевих бюджетів, а також - відносно безсніжними зимами попередніх років, що й «приспало» пильність чиновників.

З другого боку, закуповувати техніку, тільки для прибирання снігу, яка невідомо скільки років (за відсутності снігу) буде ржавіти по комуналах чи автодорах та яку буде треба: облікувати, нараховувати амортизацію, списувати й так далі - не може собі дозволити ніяке підприємство, ні в одній цивілізованій країні світу. Тому, в більшості країн Євросоюзу практикують придбання тільки модулів для прибирання

снігу, як то: ківш, відвал, фреза тощо, якими доповнюють існуючі грейдери, трактори, самоскиди і так далі. Та й то, такі придбання, як й обслуговування населених пунктів та автошляхів - рідко здійснюють державні чи комунальні підприємства.

З врахуванням цього фактору а також через уже згадуване безгрошів'я, українським місцевим органам влади та управління доцільно звернути увагу й на роботу з приватними компаніями комунального спрямування, які не обмежені у видах діяльності, не кажучи вже про можливість придбання тієї чи іншої комунальної техніки та необхідної комплектації до такої, в тому числі й лізинг. Звичайно, що найкращим варіантом, як це має повсюдно місце у цивілізації є - сприяння, з боку місцевих органів влади, у створенні саме таких приватних компаній. Стимулом для останніх, особливо у частині придбання техніки є - укладання договорів аутсорсингу чи оперативного лізингу з місцевими органами влади й державними установами (ті ж автодори), за якими, останні, виступають замовниками та зобов'язуються надавати наряди на комунальні роботи для приватних компаній, фактично - на весь амортизаційний період придбаного ними: техніки та обладнання.

Більше того, для населених пунктів краю, особливо для тих, які не мають загальнодержавних чи загальнообласних шляхосполучень - буде розумним запропонувати/дозволити: знаходити й укласти угоди підряду з власниками: тракторів, грейдерів, вантажівок та іншої техніки, яка стане в нагоді при організації прибирання снігу. Для реалізації цього, з головами сільських/селищних та міських Рад, доцільно провести навчання, а також - визначити й запропонувати їм розрахунки кошторисів для виконання такого роду робіт.

Таким же чином, варто діяти й при закупівлі посипкового (поливального) матеріалу та розміщення такого, у безпосередній близькості біля автошляхів, орендуючи, при потребі: приміщення, склади, майданчики тощо.

Останньою, але важливою складовою оперативного та комплексного прибирання снігу є підготовка та організація робочої сили, яку доцільно залучати, виходячи з реальних потреб у такій: за місцем, за часом і за кількістю працюючих. Це можливо робити за допомогою аутсорсингових компаній, через укладання договорів останніх з кадровими агенціями та рекрутинговими фірмами. Без такої схеми, тримати у штаті комуналів та автодорів, зайву кількість працюючих (як правило - лопатою), тільки за припущення, що може випасти багато снігу - недалекоглядно й не вигідно. Тим паче, як показує досвід цього річної зими, будь-яка кількість робітників з лопатою, для «перемоги» над снігом - недостатня.

Натомість, бажаючи підзаробити - розкидаючи сніг, по крайній мірі у цивілізованих країнах - завжди є. Та й платять за такі роботи непогано, а вартість години роботи по розчищенню вулиць, тротуарів тощо, наприклад, у чеській столиці, Празі - сягає майже 20 євро!

Найважливіше ж, залишиться - організувати ефективну роботу, власне з прибирання снігу з автошляхів загального користування, довжина яких у краї складає 3347,8 км (за даними Служби автомобільних доріг у Закарпатській області) та з вулиць, площ, парків й тротуарів населених пунктів області. З другого боку, щоб земляки та гості області, не згадували про комунальників та автодорожників тільки у скрутну годину аномальних снігопадів, варто докласти усіх зусиль, включаючи й ринкові можливості з тим, щоб змінити ситуацію, коли місцевий автодор з 160 одиницями, невідомо якого стану одиниць техніки (замість 300-400!), намагатиметься «побороти» стихію, яка зараз лютує, практично - по всій Європі, залучаючи навіть рятувальників та військових краю.

Однак, починати, як видається найкраще з аудиту: наявності та стану автодорожної та комунальної техніки по всій області, включаючи й комунальні підприємства. Потім, розумно провести маркетинг того, що пропонує вітчизняний та закордонний ринки, в частині: машин, техніки, обладнання, компонентів, модулів, комплектуючих до останніх тощо, маючи на увазі - використання таких не тільки для прибирання снігу, але й з метою - протистояти повеням, від яких, особливо в останні роки - потерпає Закарпаття. Для вирішення вищевказаного доцільно залучати науковців, фахівців та спеціалізовані інституції, включаючи й із-зі кордону (наприклад, повчитись, як це роблять партнери з краю Височина чи Пардубицького краю Чеської Республіки). Й найважливіше - практика, коли чиновники: самі «вивчають» ситуацію, самі пишуть «програми», самі виконують заплановане й самі собі звітують, має раз і назавжди - відійти у минуле.

Очевидно, що від потужних снігопадів - не застрахована ні одна країна. Однак, влада кожної країни вважає своїм обов'язком організувати подолання наслідків будь-якої стихії, з щонайменшими втратами для власних громадян та економіки. Якщо ж виберемо та підємо саме цивілізованим шляхом, то й зима радуватиме всіх закарпатців!

Підготував Ю.Ключівський, керівник IASEED
Ужгород, 15.1.2017

P.S. Коли цей матеріал вже було підготовлено, стало ясно, що «боротьба зі снігом» у краї й цього року, як усі 25 років незалежності - звершиться: збільшенням трагічних аварій на автошляхах та автомобільних пригод у населених пунктах, колупанням льоду та розбиванням тротуарів лопатами та кайлами, неконтрольованим таненням снігу та ходінням городян по болоті, збільшенням простудних захворювань громадян тощо...